

LECH LENKIEWICZ

## Praktyczne uwagi dla lekarzy orzekających o możliwości dysponowania bronią na przykładzie województwa dolnośląskiego

### Streszczenie

Z przeprowadzonych kontroli wynika, że najczęściej zastrzeżeń dotyczyło wykonywania i dokumentowania badań lekarskich oraz wydawanych orzeczeń lekarskich osobom ubiegającym się lub posiadającym pozwolenie na broń. Dotyczyły one przede wszystkim stosowania niewłaściwych druków, niewykonywania we wszystkich przypadkach obligatoryjnych badań wzroku i stanu psychicznego przez specjalistów, a także niepodawania nazwy podmiotu, do którego można wnieść odwołanie od wydanego orzeczenia oraz terminu na wniesienie tego odwołania. Wydanie orzeczenia niezgodnego z przepisami czyni je nieważnym w świetle obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.).

Wobec zdarzających się przypadków nieuzasadnionego użycia broni przez osoby wykazujące zaburzenia psychiczne, obligatoryjny wymóg przeprowadzenia badania psychiatrycznego jest ze wszech miar uzasadniony. Za nie przeprowadzenie takiego badania, lekarzowi grozi odpowiedzialność karna i zawodowa.

Orzeczenia negatywne należy wydawać po wnikliwej ocenie stanu zdrowia badanego, biorąc pod uwagę rodzaj i dynamikę procesu chorobowego oraz przystosowanie się do istniejących nieprawidłowości.

Wydanie negatywnego orzeczenia może spowodować nie tylko niemożność posługiwania się bronią, ale też np. utratę możliwości posiadania broni o charakterze zabytkowym. Było to przyczyną wnoszonych skarg.

Nie można także wydawać orzeczenia dla siebie samego, a także należy upewnić się czy badany nie otrzymał orzeczenia negatywnego od innego lekarza, bowiem w tych przypadkach odwołanie wnosi policja.

**Słowa kluczowe:** lekarze, badanie odwoławcze, orzeczenie lekarskie.

## Practical remarks for medical practitioners issuing opinions on possibilities of possessing arms, based on experience collected in the Lower Silesia region

### Summary

The performed inspections have indicated that the most claims applied to examination procedures and their documenting as well as to issuing of medical certificates in cases of people being licensed or already licensed to own a gun. Improper forms were used, in some cases obligatory specialist psychiatric examination and sight assessment were not carried out, and there were no remarks made of the ways and dates of possible appeals in case the opinion was negative. Issuing of a medical certificate not compliant with the regulations makes it invalid in the light of binding decree issued by Minister of Health of September 7th, 2000 on medical and psychological examination of people applying for or licensed to have a gun (Official Journal. Nr 79, i. 898 with later changes).

As it is not uncommon that the guns are used illegally by people with psychiatric disorders, the obligatory psychiatric examination demanded by rules is certainly justified. If a medical practitioner decides not to perform one, he may be punished by criminal and corporate courts.

If the medical certificate should be negative, it ought to be stated after thorough assessment of the patient's health status, including the kind and dynamics of pathologic processes, as well as the grade of adaptation developed by the patient.

A negative medical certificate can not only make it impossible for the person to own and use a gun, but also to own a gun at all, including historic exemplars. It has already been the reason of several complaints.

It is not allowed for a medical practitioner to issue such a certificate for himself, and to make sure if the examined person had not received a negative opinion from another physician as in such cases the appeal is made by police.

**Key words:** medical practitioners, appeal examination, medical certificate.

Celem pracy jest przedstawienie praktycznych uwag dla lekarzy wykonujących i dokumentujących badania lekarskie oraz wydających orzeczenia lekarskie osobom ubiegającym się lub posiadającym pozwolenie na broń.

Materiał stanowiły dane, dotyczące stwierdzanych nieprawidłowości, zawarte w protokołach z kontroli 66 lekarzy, znajdujących się w wykazie Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu, upoważnionych do wydawania orzeczeń. Kontrole przeprowadzono w latach 2005-2008 w zakładach opieki zdrowotnej, indywidualnych praktykach lekarskich i indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarskich, w zakresie wykonywania i dokumentowania badań lekarskich oraz wydawanych orzeczeń lekarskich osobom ubiegającym się lub posiadającym pozwolenie na broń. Wzięto także pod uwagę zastrzeżenia do wydanego badanemu negatywnego orzeczenia o nieposiadaniu zdolności fizycznej i psychicznej do dysponowania bronią oraz przyczyny odwołań, wnoszonych przez Komendę Wojewódzką Policji we Wrocławiu. Uzyskane dane poddano analizie, pozwalającej stwierdzić zgodność działań lekarzy upoważnionych z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Na podstawie ustalonego stanu faktycznego oraz wydanych zaleceń pokontrolnych, opracowano praktyczne uwagi i propozycje.

### **1. PODSTAWY PRAWNE WYKONYWANIA I DOKUMENTOWANIA BADAŃ ORAZ WYDAWANIA ORZECZEŃ**

Metodologia badań i zasady orzecznictwa w tym zakresie są szczególną formą orzecznictwa lekarskiego, którego zasady określone są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. z dnia 22 września 2000 r. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.). Cytowane rozporządzenie jest aktem wykonawczym do ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. Nr 52. poz. 525 z 2004 r. z późn. zm.), której art. 15 określa kryteria wydawania pozwolenia na broń, a także zasady i terminy przedstawiania właściwemu organowi policji aktualnych, potwierdzających możliwość dysponowania bronią orzeczeń lekarskich. Ponadto zawiera zobowiązanie ministra, właściwego do spraw zdrowia, do wydania rozporządzenia, określającego między innymi zakres badań lekarskich, lekarzy upoważnionych do przeprowadzania badań oraz wydawania orzeczeń, odwoływania się od wydanych orzeczeń, uzyskiwania i utraty uprawnień przez lekarzy do przeprowadzania badań lekarskich, zasady organizacji i uprawnionych do kontroli wykonywania i dokumentowania badań lekarskich oraz wydawanych orzeczeń lekarskich, dodatkowe kwalifikacje lekarzy, sposób postępowania z dokumentacją związaną z badaniami lekarskimi oraz wzory stosowanych dokumentów.

### **2. BADANIA LEKARSKIE**

Badania lekarskie osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń przeprowadzają lekarze upoważnieni do przeprowadzania badań i wydawania orzeczeń lekarskich, stwierdzających istnienie lub brak przeciwwskazań do dysponowania bronią, spełniający wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubie-

gających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. z dnia 22 września 2000 r. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.), którzy uzyskali dodatkowe kwalifikacje po ukończonych szkoleniach, odbytych w uprawnionych 5 jednostkach badawczo-rozwojowych w Polsce, oraz zostali wpisani do rejestru prowadzonego przez komendanta wojewódzkiego policji.

Szkolenie obejmuje:

1. zajęcia teoretyczne i praktyczne, w wymiarze łącznym co najmniej 42 godzin w zakresie:
  - a) wybranych przepisów o broni i amunicji,
  - b) wybranych informacji o broni,
  - c) zasad orzecznictwa lekarskiego, ze szczególnym uwzględnieniem przepisów prawnych, dotyczących orzekania o zakresie sprawności psychofizycznej do dysponowania bronią,
  - d) metodyki badań układu nerwowego, stanu psychicznego, stanu narządu wzroku, stanu narządu słuchu i równowagi oraz sprawności układu ruchu,
  - e) problematyki alkoholizmu i uzależnień od substancji psychoaktywnych,
  - f) sposobu dokumentowania badań.
2. zgodnie z § 2 rozporządzenia, badania lekarskie osoby ubiegającej się o pozwolenie na broń lub osoby posiadającej pozwolenie na broń, obejmują:
  - a) ogólną ocenę stanu zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem układu nerwowego, stanu psychicznego, stanu narządu wzroku, słuchu i równowagi oraz sprawności układu ruchu,
  - b) badania specjalistyczne i pomocnicze, zlecone przez lekarza przeprowadzającego ogólną ocenę stanu zdrowia:
    - badanie przez lekarza psychiatrę,
    - badanie przez lekarza okulistę,
    - konsultacje innych lekarzy specjalistów i badania pomocnicze, które lekarz uzna za niezbędne w wyniku przeprowadzonej oceny zdrowia.

*Przeprowadzenie badania przez lekarza psychiatrę i lekarza okulistę jest zatem obligatoryjne.*

### **3. KONTROLA WYKONYWANIA I DOKUMENTOWANIA BADAŃ I WYDAWANYCH ORZECZEŃ**

Kontrolę wykonywania i dokumentowania badań lekarskich oraz wydawanych orzeczeń lekarskich, zgodnie z § 9 cytowanego rozporządzenia przeprowadza wojewoda właściwy ze względu na miejsce wydania orzeczenia lekarskiego, a bezpośrednio z jego upoważnienia wyznaczony lekarz upoważniony

Dolnośląskie Centrum Zdrowia Publicznego we Wrocławiu, realizując zadanie 5 § 1 Porozumienia z dnia 10 października 2005 r. w sprawie: powierzenia niektórych zadań związanych z ochroną zdrowia należących do właściwości Wojewody Dolnośląskiego – zawartego pomiędzy Wojewodą Dolnośląskim a Dyrektorem Dolnośląskiego Centrum Zdrowia Publicznego we Wrocławiu – przeprowadza kontrole, o których mowa powyżej. Działając z upoważnienia wojewody, dokonano kontroli wszystkich lekarzy w województwie dolnośląskim, uprawnionych do wykonywania i dokumentowania badań lekarskich oraz wydawania orzeczeń lekarskich osobom ubiegającym się lub posiadającym pozwolenie na broń, znajdujących się na liście Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu.

#### 4. NAJCZĘŚCIEJ STWIERDZANE NIEPRAWIDŁOWOŚCI

W zakresie wykonywania badań:

- a) przeprowadzanie badania narządu wzroku przez lekarza upoważnionego, a nie przez lekarza okulistę, co jest niezgodne z § 2, ust. 1, pkt. 2 lit. b, rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.),
- b) przeprowadzanie badania stanu psychicznego przez lekarza upoważnionego, a nie przez lekarza psychiatrę, co jest niezgodne z § 2, ust.1, pkt.2 lit. a, rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.).

W zakresie wydawanych orzeczeń:

- a) niedołączanie do karty badania kopii wydanego orzeczenia lekarskiego, a w przypadku orzeczenia negatywnego niesporządzanie drugiej kopii, która winna być przekazana właściwemu organowi Policji, co jest niezgodne z § 2 ust. 3 i ust. 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 roku w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.),
- b) niezamieszczanie informacji o przedmiocie odwoławczym – najbliższej (ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się lub siedzibę policji) jednostce badawczo-rozwojowej lub podawanie jej nieprawidłowej nazwy oraz niepodawanie terminu na wniesienie odwołania bądź podawanie terminu nieprawidłowego – 14 zamiast 30 dni, co jest niezgodne z § 8 ust. 3 oraz ust. 4, pkt. 1 cytowanego powyżej rozporządzenia.

W zakresie dokumentowania badań, orzeczeń i wnoszonych odwołań:

- a) brak rejestrów: wydanych orzeczeń, wnoszonych odwołań,
- b) niezamieszczanie w rejestrach wydanych orzeczeń wszystkich danych, wymaganych zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. 06.247.1819),
- c) nieczytelne prowadzenie dokumentacji, w dodatku na nieobowiązujących wzorach druków, jest naruszeniem § 4, ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. 06.247.1819) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. z dnia 22 września 2000 r. nr 79, poz. 898 z późn. zm.) – załączniki 1 i 2,
- d) niezapatrzywanie każdej karty badania i wydanego orzeczenia w dane identyfikujące zakład i jednostkę organizacyjną oraz lekarza przeprowadzającego badanie i wydającego orzeczenie, co jest niezgodne z § 6, ust. 1, pkt 1, 2 i 4 cytowanego wyżej rozporządzenia w sprawie badań

- lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń,
- e) nie każdy podmiot prowadzący działalność posiada książkę kontroli, co uniemożliwia dokumentowanie kontroli, bowiem do obowiązków kontrolującego należy dokonanie wpisu do tej książki.

#### 5. ODWOŁANIA

Od orzeczenia lekarskiego przysługuje odwołanie wnoszone na piśmie, zgodnie z § 8 ust.2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 roku w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm). Odwołanie przysługuje osobie ubiegającej się oraz właściwemu organowi policji. Osoba ubiegająca się wnosi odwołanie wraz z jego uzasadnieniem w terminie 30 dni, a właściwy organ policji w terminie 45 dni, od daty otrzymania orzeczenia (ust. 3). Odwołanie wnoszone jest za pośrednictwem lekarza, który wydał orzeczenie (ust. 4), do jednej z pięciu jednostek badawczo-rozwojowych (ust. 4 pkt 1) wymienionych w § 5 ust. 4, pkt. 1-5 cytowanego rozporządzenia, najbliższej ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się lub siedziby policji.

Powody odwołania się KW Policji we Wrocławiu to:

- orzeczenie wystawione przez lekarza upoważnionego – samemu sobie,
- uzyskanie przez tego samego badanego od dwóch różnych lekarzy dwóch sprzecznych ze sobą orzeczeń – jednego negatywnego, drugiego pozytywnego.

*Należy w tym miejscu wyjaśnić, że w karcie badania nie ma rubryki z pytaniem o to, czy badany nie otrzymał ostatnio orzeczenia od innego lekarza i czy było ono negatywne.*

#### 6. SKARGI NA WYDANE ORZECZENIE

Skargi wnoszone są po przekroczeniu terminu na wniesienie odwołania. Jedno z nich dotyczyło sformułowania orzeczenia – *nie posiada zdolności fizycznej i psychicznej do dysponowania bronią*. Skarżącemu się chodziło o fakt, że powodem negatywnego orzeczenia lekarskiego była wada wzroku, a nie choroba psychiczna – natomiast w druku orzeczenia, te dwie przyczyny nie są rozgraniczone. DCZP wystąpiło do Ministerstwa Zdrowia o zmianę formularza druku, pierwotnie zaakceptowane – nie zostało do dzisiaj zrealizowane.

#### 7. ZNACZENIE WYDANEGO ORZECZENIA

- 1) Wobec zdarzających się przypadków nieuzasadnionego użycia broni przez osoby wykazujące zaburzenia psychiczne, stanowiący podstawę orzeczenia lekarskiego, obligatoryjny wymóg przeprowadzenia badania psychiatrycznego jest ze wszech miar uzasadniony.

*Za nieprzeprowadzenie takiego badania, co niestety często ma miejsce – lekarzowi grozi odpowiedzialność karna i zawodowa.*

- 2) Zbyt pochopne, bądź nadmiernie rygorystyczne potraktowanie np. wady wzroku u osoby starszej i wydanie negatywnego orzeczenia z tego powodu, może spowodować nie tylko niemożność posługiwania się przez nią bronią, ale też np. utratę możliwości posiadania broni o charakterze zabytkowym – muzealnym.

*Orzeczenia negatywne należy wydawać po wnikliwej ocenie stanu zdrowia badanego, czy ewentualnie stwierdzony proces chorobowy powoduje na tyle istotne upośledzenie sprawności jakiegoś układu czy narządu w stopniu uzasadniającym wydanie takiego orzeczenia, biorąc pod uwagę dynamikę tego procesu i przystosowanie się do istniejących nieprawidłowości.*

- 3) Przed przystąpieniem do badania należy upewnić się, czy badany nie otrzymał orzeczenia negatywnego od innego lekarza.
- 4) Nie można także wydawać orzeczenia dla siebie samego.

## WNIOSKI

- 1) Wymogi dotyczące wykonywania badań lekarskich, ich dokumentowania i wydawania orzeczeń lekarskich określone w obowiązujących przepisach nie są wygórowane i oprócz obowiązku przeprowadzenia badania podmiotowego i przedmiotowego w podanym powyżej zakresie, obowiązkowymi są badanie okulistyczne i psychiatryczne. Zlecenie badań dodatkowych oraz badań przez innych specjalistów, pozostawiono do uznania lekarza upoważnionego.

*Zatem ich przestrzeżenie nie powinno nastęrczać trudności.*

- 2) Uwagi praktyczne dla lekarzy upoważnionych wynikają z nieprawidłowości stwierdzanych podczas przeprowadzanych kontroli i dotyczą przeprowadzania dokumentowania badań oraz spełniania wymogów określonych przepisami, formułowania orzeczeń, powodów wnoszenia odwołań i skarg.

- 3) Z uwag tych wynikają zalecenia praktyczne.

Należy zatem:

- 1) stosować właściwe druki, określone w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. z dnia 22 września 2000 r. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.),
- 2) u wszystkich badanych wykonywać obligatoryjnie badanie wzroku i stanu psychicznego przez specjalistów w tych dziedzinach,
- 3) w orzeczeniach podawać nazwę najbliższej ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się lub siedzibę Policji, jednostki badawczo-rozwojowej w dziedzinie medycyny pracy, określonej w § 5 ust.4 cytowanego rozporządzenia, do której można wnieść odwołanie od wydanego orzeczenia.
- 4) w orzeczeniach podawać 30-dniowy terminu na wniesienie odwołania.

*Niepodanie w orzeczeniu danych o podmiocie odwoławczym oraz terminu na wniesienie odwołania czyni je nieważnym wobec niezgodności z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.). Nadto nieważnym czyni orzeczenie, wydane bez przeprowadzenia obligatoryjnych badań specjalistycznych.*

- 5) orzeczenia negatywne wydawać po wnikliwej ocenie stanu zdrowia badanego,

- 6) upewnić się, czy badany nie otrzymał orzeczenia negatywnego od innego lekarza,

- 7) nie wydawać orzeczenia dla siebie samego.

*W sytuacjach określonych w 6 i 7 odwołanie wniosła Policja.*

- 8) prowadzić dokumentację zbiorczą w postaci rejestrów wydanych orzeczeń i wnoszonych odwołań,

- 9) w rejestrach wydanych orzeczeń zamieszczać wszystkie dane wymagane dla dokumentacji zbiorczej, zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. 06.247.1819),

- 10) dokumentację prowadzić czytelnie, na obowiązujących wzorach druków zgodnie z § 4 ust.1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. 06.247.1819) oraz zał. nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm.).

- 11) w każdej karcie badania i wydanym orzeczeniu podawać dane identyfikujące zakład i jednostkę organizacyjną oraz lekarza przeprowadzającego badanie i wydającego orzeczenie, zgodnie z § 6 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. 06.247.1819),

- 12) każdy podmiot prowadzący działalność powinien posiadać książkę kontroli.

*Jej brak uniemożliwia dokumentowania kontroli, a do obowiązków kontrolujących należy dokonanie wpisu do tej książki.*

## PIŚMIENNICTWO

1. Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. Nr 52, poz. 525 z 2004 r. z późn. zm).
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz.U. Nr 79, poz. 898 z późn. zm. z dnia 22 września 2000 r.).
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. Nr 247, poz. 1819 z 2006 r.).
4. Lenkiewicz L, Tomczyk J, Susło R, Ziółkowska J, Steciwko A. Najczęstsze błędy lekarzy upoważnionych w wykonywaniu i dokumentowaniu badań oraz wydawaniu orzeczeń osobom ubiegającym się lub posiadającym pozwolenie na broń, na przykładzie województwa dolnośląskiego. Wybrane aspekty formalnoprawne w podstawowej opiece zdrowotnej. Praca zbiorowa. Wrocław: AM im. Piastów Śląskich; 2008. s. 77-100.

## Informacje o Autorze

Lek. med. LECH LENKIEWICZ – kierownik, Dział Nadzoru i Koordynacji Polityki Zdrowotnej, Dolnośląskie Centrum Zdrowia Publicznego we Wrocławiu.

## Adres dla korespondencji

Dolnośląskie Centrum Zdrowia Publicznego we Wrocławiu  
Pl. Powstańców Warszawy 1  
51-951 Wrocław